

Deute Històric de l'Estat amb Catalunya: una visió global

Josep-Maria Arauzo-Carod josepmaria.arauzo@urv.cat
Universitat Rovira i Virgili (ECO-SOS) [@jmarauzo](https://twitter.com/jmarauzo) [@IND_LOC](https://twitter.com/IND_LOC)

Introducció

Quantificació del deute històric

Impacte sobre l'economia

Conclusions

Introducció

Ambigüïtat del concepte de deute històric.

Objecte d'aquesta comissió: “determinar el deute històric de l'Estat amb Catalunya que és fruit dels incompliments i de les polítiques dutes a terme per l'Estat espanyol les darreres dècades”.

Mesures diverses del deute històric:

- Sentit restringit: **compromisos de l'Estat espanyol** en matèria de finançament / inversions no executats.
- Sentit ampli: estimacions de **dèficit fiscal**.

Compromisos de l'Estat

Dèficit fiscal

Compromisos de l'Estat

Dèficit fiscal

Disposició Addicional Tercera Estatut d'Autonomia

“La inversió de l'Estat a Catalunya en infraestructures, exclòs el Fons de Compensació Interterritorial, s'equipararà a la participació relativa del producte interior brut de Catalunya amb relació al producte interior brut de l'Estat per un període de set anys (2007-2013). Aquestes inversions també podran utilitzar-se per a l'alliberament de peatges o la construcció d'autovies alternatives”.

- sentència del TC (2010): la disposició addicional tercera “no pot tenir, de cap manera [...] efectes directament vinculants per a l'Estat”.
- comissió bilateral entre l'Estat i la Generalitat (19/07/11) va reconèixer el deute de **759 milions d'euros** (compliment del 2008) reconegut pel TS (2017)
- reunió bilateral d'infraestructures entre l'Estat i la Generalitat (25/11/21) per a tancar el deute a partir del 2009 (**2.970 milions d'euros**)

Compromisos de l'Estat

Dèficit fiscal

Inversions no executades

Segons el Gabinet d'Estudis de la Cambra de Comerç de Barcelona, **7.977 milions d'euros** (període 2001-2018), que suposen **9.451 milions d'euros** si s'actualitzen a preus del 2018.

Quadre 2. Inversió grup Foment a Catalunya
 Milions €

	Inversió pressupostada	Inversió liquidada	Inversió no executada	% execució
2001	1.376	1.024	351	74,5
2002	1.737	1.333	404	76,7
2003	2.200	1.535	665	69,8
2004	2.219	1.563	656	70,4
2005	2.216	1.669	548	75,3
2006	2.488	1.957	531	78,7
2007	2.528	2.208	320	87,4
2008	3.050	2.742	308	89,9
2009	3.151	2.747	404	87,2
2010	3.106	2.280	826	73,4
2011	2.214	1.498	715	67,7
2012	1.148	1.214	-66	105,8
2013	1.042	675	367	64,8
2014	788	492	297	62,4
2015	954	466	488	48,8
2016	1.012	614	398	60,6
2017	1.015	796	219	78,4
2018*	1.193	647	546	54,2
Acum. 2001-2018	33.437	25.460	7.977	73,7

Font: Cambra de
 Barcelona (2019)

(*) La liquidació de 2018 s'ha calculat amb dades de l'IGAE perquè l'Anuari de Foment de 2018 encara no està publicat.

Font: Departament de Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya

Compromisos de l'Estat

Dèficit fiscal

Consideracions generals

Efectes desincentivadors del dèficit fiscal (“principi d’ordinalitat”) quan la posició relativa d’un territori es modifica abans i després de la intervenció redistributiva de l’estat.

Metodologies de càlcul:

- **Flux monetari:** els ingressos s’imputen al territori on es localitza la capacitat econòmica sotmesa a gravamen, i la despesa s’atribueix al territori on es realitza (mètode triat per la Generalitat)
- **Incidència càrrega-benefici:** els ingressos s’imputen al territori on resideixen les persones que finalment suporten la càrrega, i l’assignació de la despesa es fa al territori on resideix el beneficiari (mètode sensible a les assumpcions que es facin)

Compromisos de l'Estat

Dèficit fiscal

Quadre 5.3.2 Evolució del dèficit fiscal de Catalunya amb el sector públic central

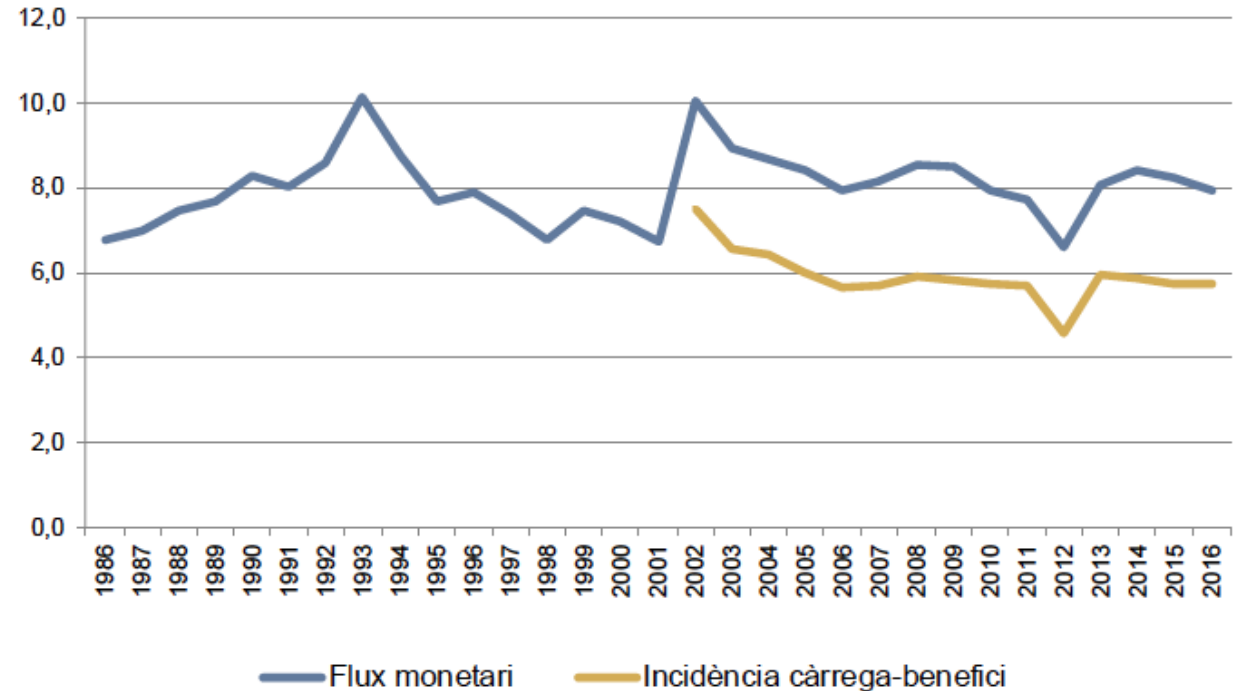
Milions €

	Flux monetari ¹	% PIB Catalunya	Incidència càrrega-benefici ¹	% PIB Catalunya
2002	-13.696	-10,1	-10.225	-7,5
2003	-13.036	-8,9	-9.576	-6,6
2004	-13.595	-8,7	-10.101	-6,4
2005	-14.186	-8,4	-10.119	-6,0
2006	-14.493	-7,9	-10.320	-5,7
2007	-15.913	-8,1	-11.136	-5,7
2008	-17.200	-8,6	-11.860	-5,9
2009	-16.409	-8,5	-11.261	-5,8
2010	-15.409	-7,9	-11.162	-5,7
2011	-15.006	-7,7	-11.087	-5,7
2012	-12.929	-6,6	-8.928	-4,6
2013	-15.602	-8,1	-11.477	-5,9
2014	-16.572	-8,4	-11.591	-5,9
2015	-16.924	-8,2	-11.818	-5,8
2016	-16.947	-7,9	-12.243	-5,7
Mitjana		-8,0		-5,9
Desviació estàndar		0,8		0,6

¹ Segons pressupost equilibrat (hipòtesi ingressos = despeses)

Nota: A partir del càlcul de la balança fiscal de l'any 2002 i del 2010, s'introdueixen alguns canvis metodològics en el càlcul de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central.

Gràfic 5.2 Dèficit fiscal de Catalunya amb pressupost equilibrat (% PIB)

Font: Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda (2020)

Impacte sobre l'economia

Dificultats per a quantificar com una menor disponibilitat de recursos pot afectar l'activitat econòmica.

Estratègies possibles?

- Escenaris sobre **utilització dels recursos absents** (simulacions sobre destinacions alternatives d'aquests recursos)
- Anàlisis empíriques sobre **l'impacte / efecte de determinades infraestructures** sobre l'activitat econòmica / entrada d'empreses / etc.

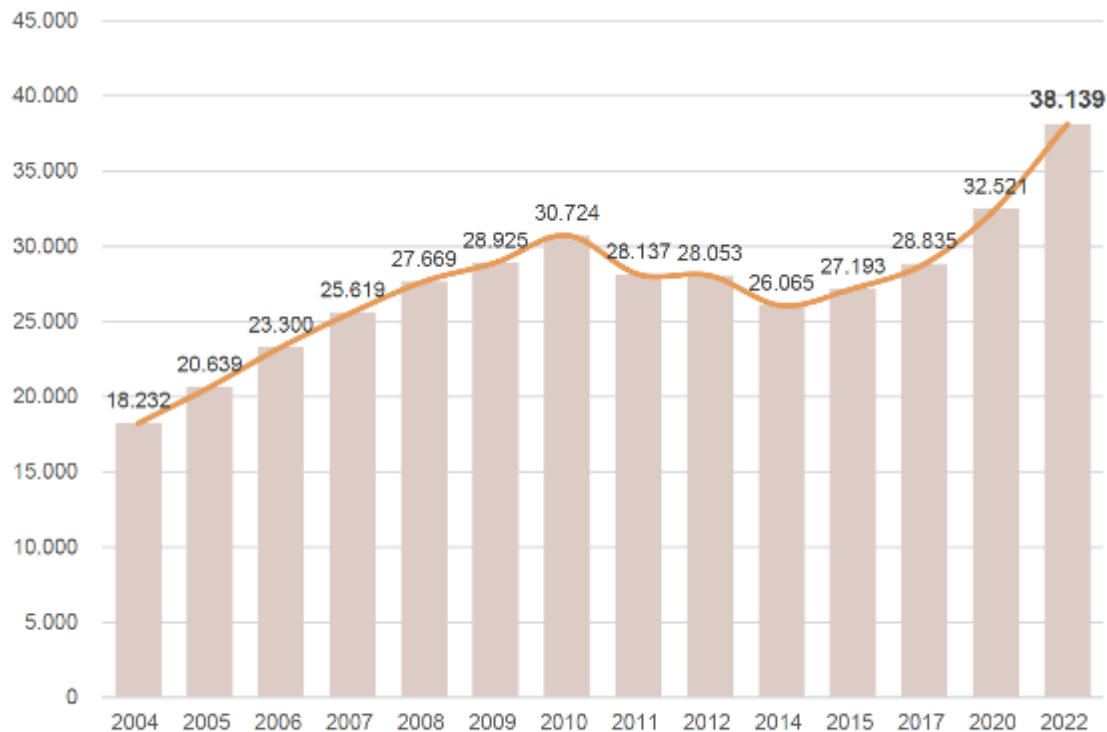
Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

Pressupostos despesa Generalitat

■ Despesa de la Generalitat capítols 1 a 8 en milions d'euros corrents

Dades relatives al deute històric

9.802 milions = 5.235 (deute específic amb la Generalitat) + 4.567 (deute comú amb altres CCAA) (Generalitat de Catalunya, 2019)

9.451 milions = inversions pressupostades i no executades del 2001 al 2018 (Cambra de Comerç de Barcelona, 2019)

35.000 milions = dèficit inversor en infraestructures del 2009 al 2020 (Foment del Treball Nacional, 2022)

Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

Consens a la literatura sobre el paper de les infraestructures de transport sobre el creixement econòmic. Debat en termes d'eficiència / equitat:

- **Eficiència:** la inversió en infraestructures és més rendible a les àrees més desenvolupades.
- **Equitat:** la inversió en infraestructures és menys rendible a les àrees menys desenvolupades però té uns efectes redistributius.

Què ha succeït a l'Estat espanyol?

- Biaix vers l'equitat en detriment de l'eficiència.
- Majors inversions (en termes relatius) a les províncies menys congestionades

Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

Consens a la literatura sobre el paper de les infraestructures de transport sobre el creixement econòmic. Debat en termes d'eficiència / equitat:

- **Eficiència:** la inversió en infraestructures és més rendible a les àrees més desenvolupades.
- **Equitat:** la inversió en infraestructures és menys rendible a les àrees menys desenvolupades però té uns efectes redistributius.

Què ha succeït a l'Estat espanyol?

- Biaix vers l'equitat en detriment de l'eficiència.
- Majors inversions (en termes relatius) a les províncies menys congestionades

Quadre 5. Dèficit / Superàvit d'inversió del grup Foment per comunitats, segons pes econòmic
Millions €

	Inversió liq. (2001-2018)	% Inversió reg. (2001-2018)	% PIB (mitjana 2001-2018)	Dèficit (-) / Superàvit (+)
Andalusia	23.771	14,7	13,5	1.895
Aragó	8.206	5,1	3,1	3.141
Astúries	6.959	4,3	2,1	3.597
Balears	1.895	1,2	2,5	-2.125
Canàries	4.275	2,6	3,9	-1.991
Cantàbria	2.764	1,7	1,2	863
C.Lleó	15.063	9,3	5,1	6.767
C.Mànxa	13.629	8,4	3,5	7.955
Catalunya	25.460	15,8	18,9	-5.062
C.Valenciana	13.773	8,5	9,5	-1.626
Extremadura	3.827	2,4	1,6	1.196
Galícia	16.070	9,9	5,2	7.675
Madrid	18.118	11,2	18,4	-11.578
Múrcia	2.438	1,5	2,6	-1.703
Navarra	335	0,2	1,7	-2.399
País Basc	3.650	2,3	6,1	-6.204
La Rioja	955	0,6	0,7	-229
Ceuta i Melilla	399	0,2	0,3	-50
Total regionalitzat	161.587	100,0	100,0	0
No regionalitzat	18.014	-	-	-
TOTAL	179.601	-	-	-

Font: elaboració pròpia

Font: Cambra de Barcelona (2019)

Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

Consens a la literatura sobre el paper de les infraestructures de transport sobre el creixement econòmic. Debat en termes d'eficiència / equitat:

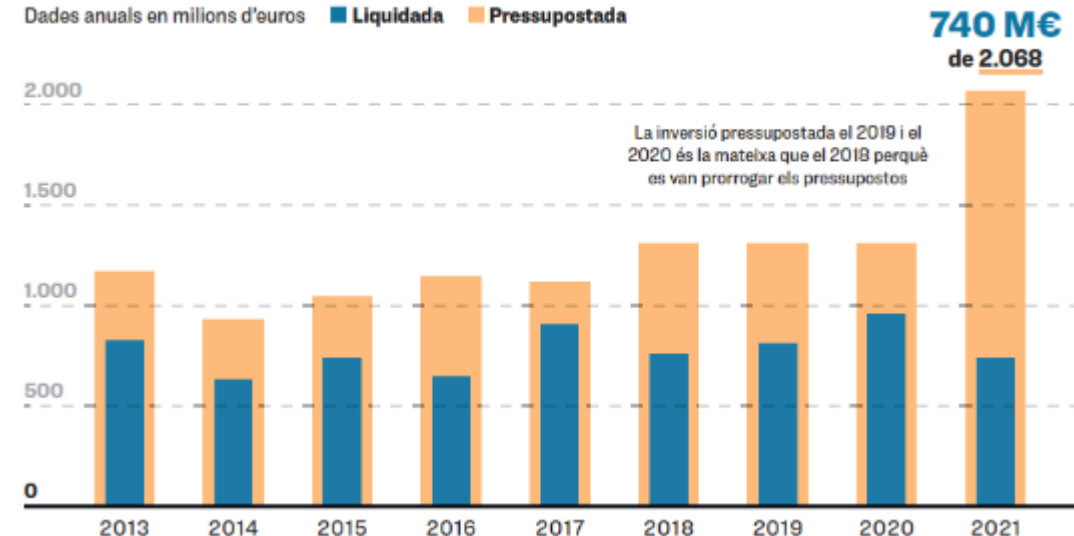
- **Eficiència:** la inversió en infraestructures és més rendible a les àrees més desenvolupades.
- **Equitat:** la inversió en infraestructures és menys rendible a les àrees menys desenvolupades però té uns efectes redistributius.

Què ha succeït a l'Estat espanyol?

- Biaix vers l'equitat en detriment de l'eficiència.
- Majors inversions (en termes relatius) a les províncies menys congestionades

Inversió de l'Estat a Catalunya

Dades anuals en milions d'euros ■ Liquidada ■ Pressupostada

Font: Diari Ara (1 de juny de 2022)

Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

Consens a la literatura sobre el paper de les infraestructures de transport sobre el creixement econòmic. Debat en termes d'eficiència / equitat:

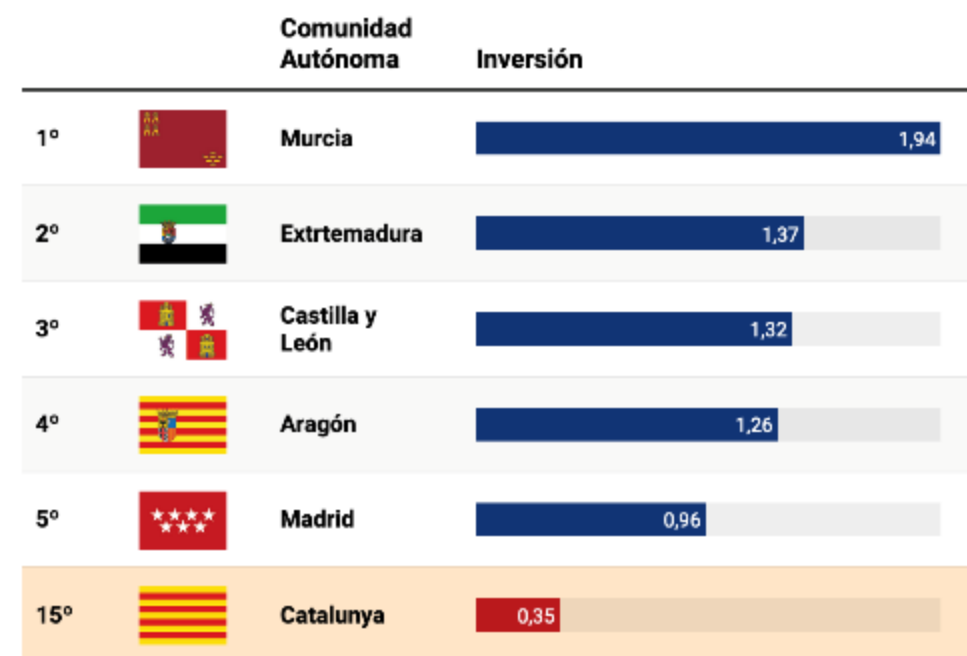
- **Eficiència:** la inversió en infraestructures és més rendible a les àrees més desenvolupades.
- **Equitat:** la inversió en infraestructures és menys rendible a les àrees menys desenvolupades però té uns efectes redistributius.

Què ha succeït a l'Estat espanyol?

- Biaix vers l'equitat en detriment de l'eficiència.
- Majors inversions (en termes relatius) a les províncies menys congestionades

INVERSIONES RESPECTO AL PIB 2021

Porcentaje sobre el PIB

Font: La Vanguardia (31 de maig de 2022)

Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

Consens a la literatura sobre el paper de les infraestructures de transport sobre el creixement econòmic. Debat en termes d'eficiència / equitat:

- **Eficiència:** la inversió en infraestructures és més rendible a les àrees més desenvolupades.
- **Equitat:** la inversió en infraestructures és menys rendible a les àrees menys desenvolupades però té uns efectes redistributius.

Què ha succeït a l'Estat espanyol?

- Biaix vers l'equitat en detriment de l'eficiència.
- Majors inversions (en termes relatius) a les províncies menys congestionades

INVERSIONES POR HABITANTE 2021

Euros por habitante

		Comunidad Autónoma	Inversión
1º		Murcia	381,8
2º		Aragón	334,6
3º		Madrid	309
4º		Castilla y León	306,7
5º		Extremadura	250,4
13º		Catalunya	93,5

Font: La Vanguardia (31 de maig de 2022)

Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

Anàlisi de la inversió de Foment a Catalunya en relació al percentatge del PIB per al període 2001-2018 (Gabinet d'Estudis de la Cambra de Comerç de Barcelona).

Gràfic 2. Percentatge de la inversió del grup Foment a Catalunya sobre el total regionalitzat

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri de Foment, IGAE i INE

Font: Cambra de Barcelona (2019)

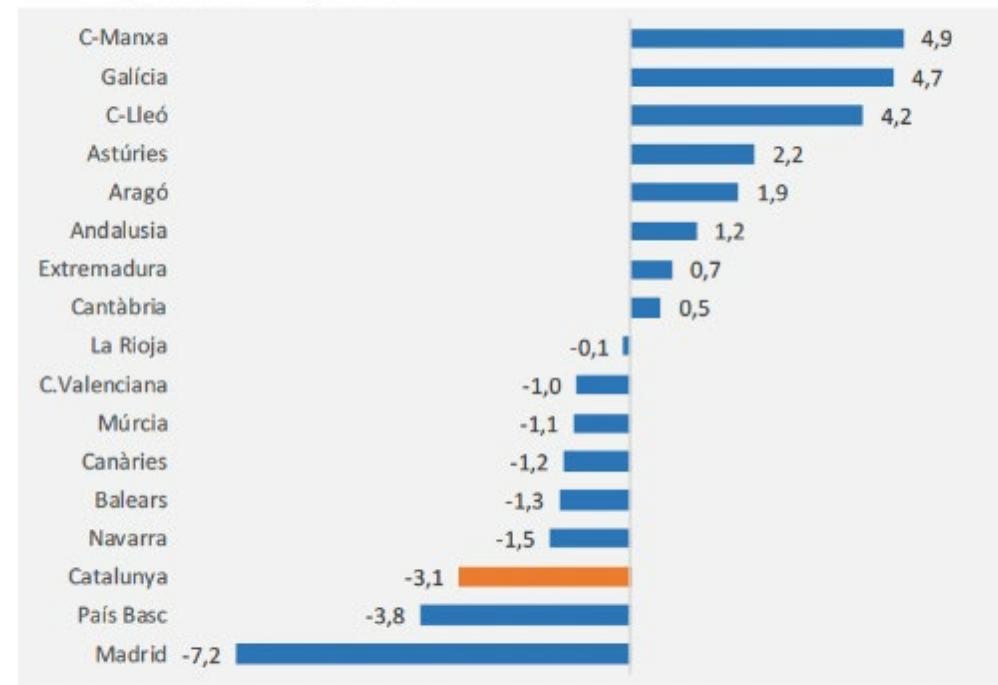
Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

Anàlisi de la inversió de Foment a Catalunya en relació al percentatge del PIB per al període 2001-2018 (Gabinet d'Estudis de la Cambra de Comerç de Barcelona).

Gràfic 5. Dèficit / Superàvit d'inversió en infraestructures en relació amb el seu pes econòmic 2001-2018

Punts percentuals en mitjana anual

Nota: es calcula com la diferència entre el pes que representa cada comunitat en el PIB espanyol i el pes que representa en la inversió del Grup Foment regionalitzable.

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri de Foment, IGAE i INE

Font: Cambra de Barcelona (2019)

Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

Anàlisi de la inversió no executada a Catalunya en termes d'inversió pública, disposició addicional tercera i inversió de Foment per al període 2001-2018 (Gabinet d'Estudis de la Cambra de Comerç de Barcelona), un total de **7.977 milions d'euros (9.451 milions d'euros a preus del 2018)**.

Quadre 6. Inversió no-executada a Catalunya
Milions d'euros

	Import acumulat	Període	
1. Inversió pública	2.215	2013-2018	6 anys
2. Inversió en infraestructures segons la DA3	3.808	2008-2013	6 anys
3. Inversió del grup Foment	7.977	2001-2018	18 anys

Font: elaboració pròpia

Font: Cambra de Barcelona (2019)

Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

Anàlisi de l'impacte de la inversió no executada a Catalunya en termes d'inversió de Foment per al període 2001-2018 (Gabinet d'Estudis de la Cambra de Comerç de Barcelona), un total de **7.977 milions d'euros (9.451 milions d'euros a preus del 2018)**.

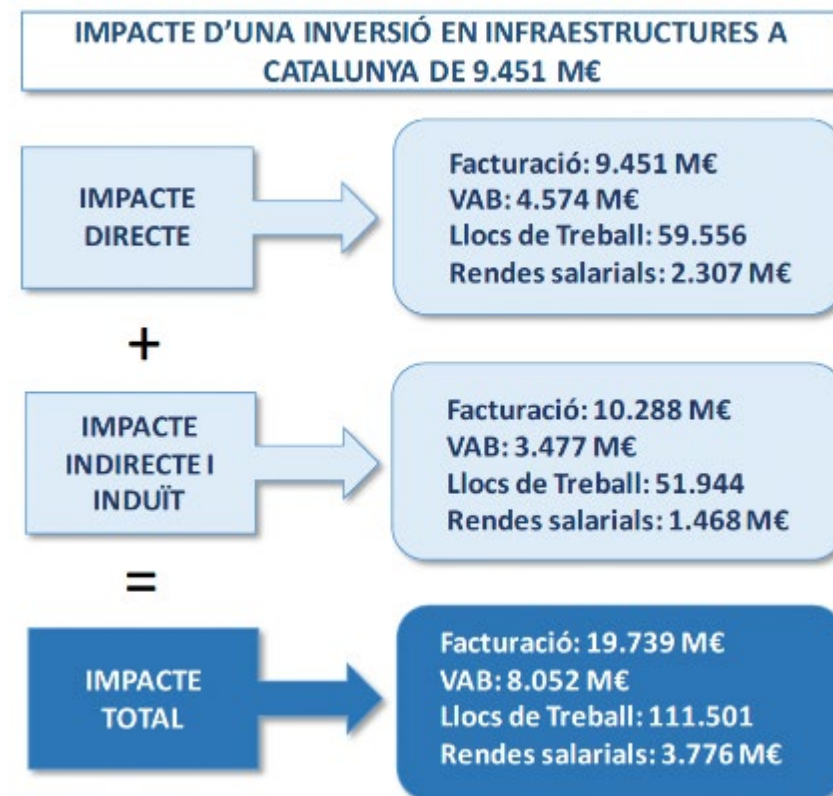

8.052 milions d'euros (VAB)
(el 3,3% del PIB de Catalunya)

111.501 llocs de treball (a temps complet)

Figura 2. Resultat de l'impacte econòmic mesurat

Font: Cambra de Barcelona (2019)

Utilització de recursos absents

Estimacions de Foment del Treball Nacional (2022) al voltant de quin hauria d'haver estat el volum d'inversions en infraestructures si les polítiques del govern central s'ajustessin al que marquen els indicadors europeus (un 2,2% del PIB).

El resultat dona un dèficit acumulat de **35.000 milions** (període 2009-2020).

Impacte sobre l'economia

Dèficit d'inversió en infraestructures econòmiques i socials a Catalunya

Aproximació teòrica

Any	Licitació Obres M€	PIB Catalunya M€	Licitació/PIB	Hipòtesis conservadora: licitació del 2,2% PIB	Diferència amb licitació real M€	Dèficit acumulat
2009	5.737	208.115	2,8%	4.579	1.158	1.158
2010	3.541	209.792	1,7%	4.615	-1.075	83
2011	1.043	209.716	0,5%	4.614	-3.570	-3.487
2012	797	203.157	0,4%	4.469	-3.672	-7.159
2013	1.083	202.638	0,5%	4.458	-3.375	-10.534
2014	1.688	206.668	0,8%	4.547	-2.859	-13.393
2015	1.149	215.726	0,5%	4.746	-3.597	-16.990
2016	1.131	224.687	0,5%	4.943	-3.813	-20.803
2017	1.656	234.680	0,7%	5.163	-3.507	-24.310
2018	1.671	242.313	0,7%	5.331	-3.660	-27.970
2019	1.947	249.900	0,8%	5.498	-3.551	-31.521
2020	1.502	224.125	0,7%	4.931	-3.429	-34.950

Font: CCOC amb dades pròpies i d'Idescat.

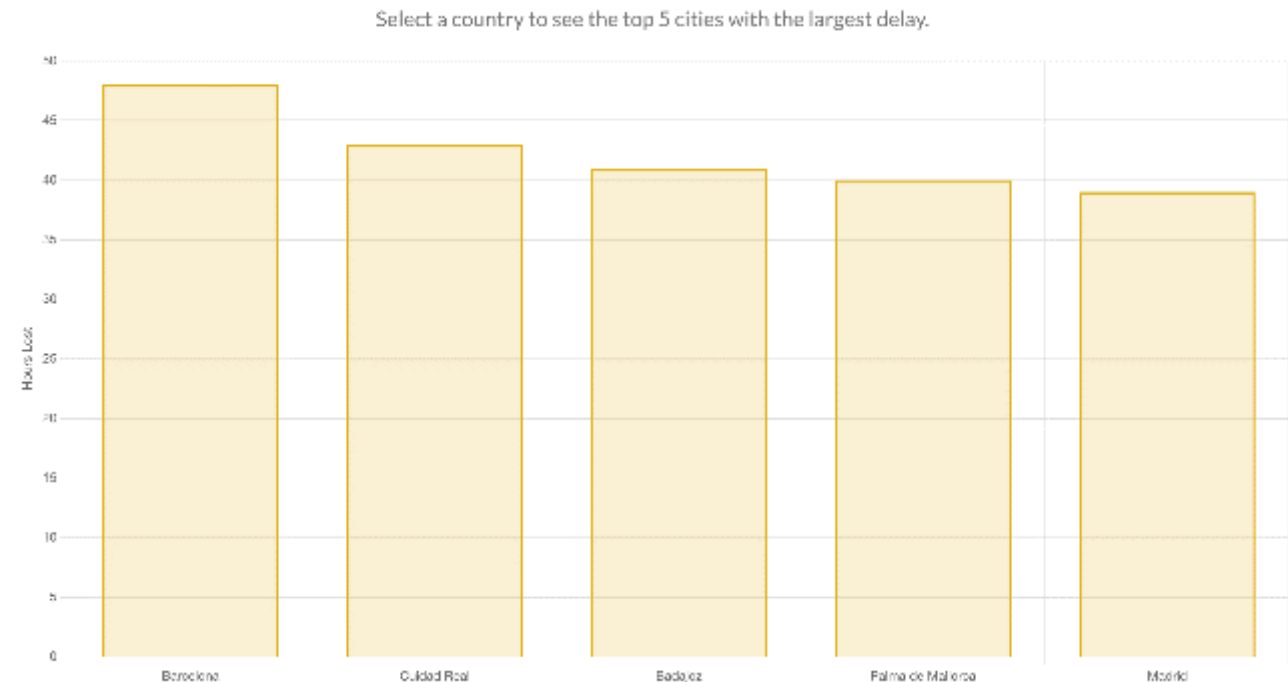
Font: Foment de Treball Nacional (2022)

Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

A més a més dels efectes anteriors hi ha externalitats negatives en termes de:

congestió

Font: INRIX

Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

A més a més dels efectes anteriors hi ha externalitats negatives en termes de:

congestió

Per calcular el cost social de la congestió es tenen en compte les hores perdudes i el cost ambiental que provoquen les retencions.

- **La congestió als accessos de Barcelona afecta a més de 320.000 persones** que es desplacen diàriament per carretera, ja sigui en vehicle privat (78% dels afectats) o en autobús interurbà (22% dels afectats).
- **El cost social d'aquesta congestió és de 169 milions d'euros anuals** (528 € per usuari afectat i any), un 23% més que al 2016, quan era de 137 milions d'euros.
- **El 86% d'aquest cost l'assumeixen el propis usuaris en forma de temps perdut**, molts dels quals no tenen alternatives de transport públic competitives per desplaçar-se a la feina o als estudis.

Font: RACC (Nota de premsa 20/11/19)

Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

A més a més dels efectes anteriors hi ha externalitats negatives en termes de:

congestió

accidentalitat

La manca d'execució de la inversió en infraestructures suposa una reducció de la seguretat viària a les carreteres, la qual cosa implica un increment de la sinistralitat i la mortalitat, amb les conseqüències econòmiques que això suposa

Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

Literatura relativa al paper de les infraestructures de transport sobre la localització d'activitat econòmica

Referències a l'economia clàssica: Weber (1909), Christaller (1933), Losch (1940)...

Referències amb aplicacions economètriques (review a Arauzo-Carod et al., 2010):

Focus	Articles
Accessibilitat a autopistes	Erickson & Wasylenko (1980), Smith & Florida (1994), Van Dijk & Pellenbarg (2000), Lall & Chakravorty (2005), Alañón-Pardo & Arauzo-Carod (2013)
Temps vers el centre urbà	Hansen (1987), Holguin-Veras et al. (2005)
Temps vers infraestructures	Arauzo-Carod (2008), Arauzo-Carod & Manjón-Antolín (2012), Martinez et al. (2013)
Distància vers el centre urbà	Shukla & Waddell (1991), Wu (1999), Arauzo-Carod & Viladecans-Marsal (2009), Liviano & Arauzo-Carod (2012), Kronenberg (2013), Liviano & Arauzo-Carod (2013), Hernandez (2014), Delbecque et al. (2014), Li & Zhu (2015)
Distància a infraestructures	Buurman & Rietveld (1999), Arauzo-Carod (2005), Artal-Tur et al. (2013), Cieřlik (2013), Nguyen et al. (2013), Weterings (2014), An et al. (2014), Bocci & Rocco (2015), Li et al. (2016), Hou (2016)
Densitat i llargada autopistes	Pargal & Mani (2000), Basile et al. (2013), Bhat et al. (2014), Ruan & Zhang (2014), Lin & Sun (2016)
Distància a seus	Andrés et al. (2011)

Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

Literatura relativa al paper de les infraestructures de transport sobre la localització d'activitat econòmica

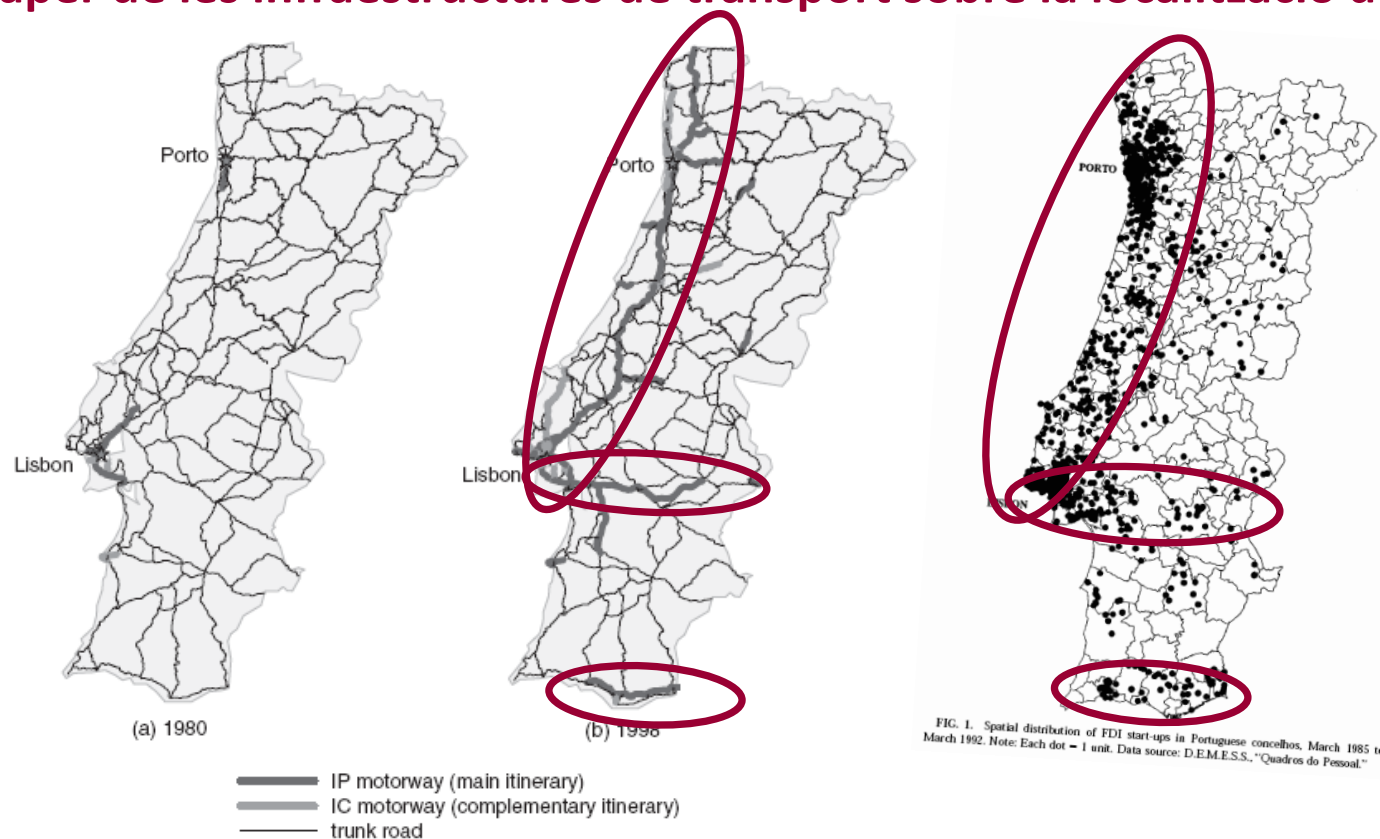

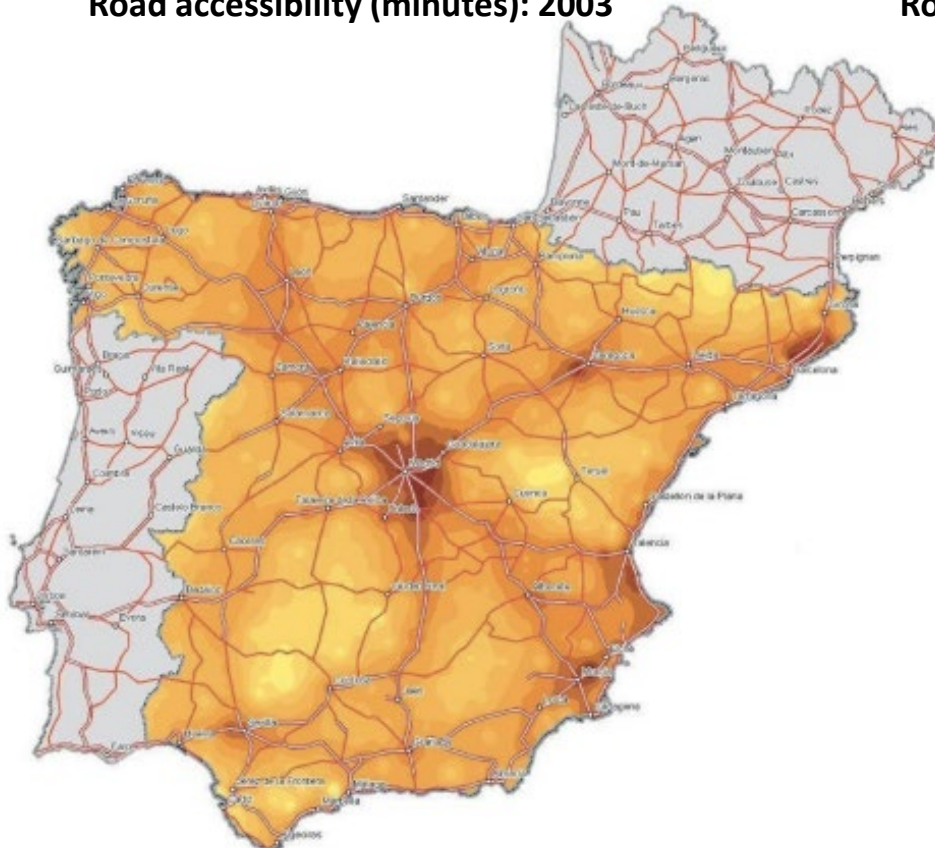
FIGURE 1: The Road Network in Portugal.

Utilització de recursos absents

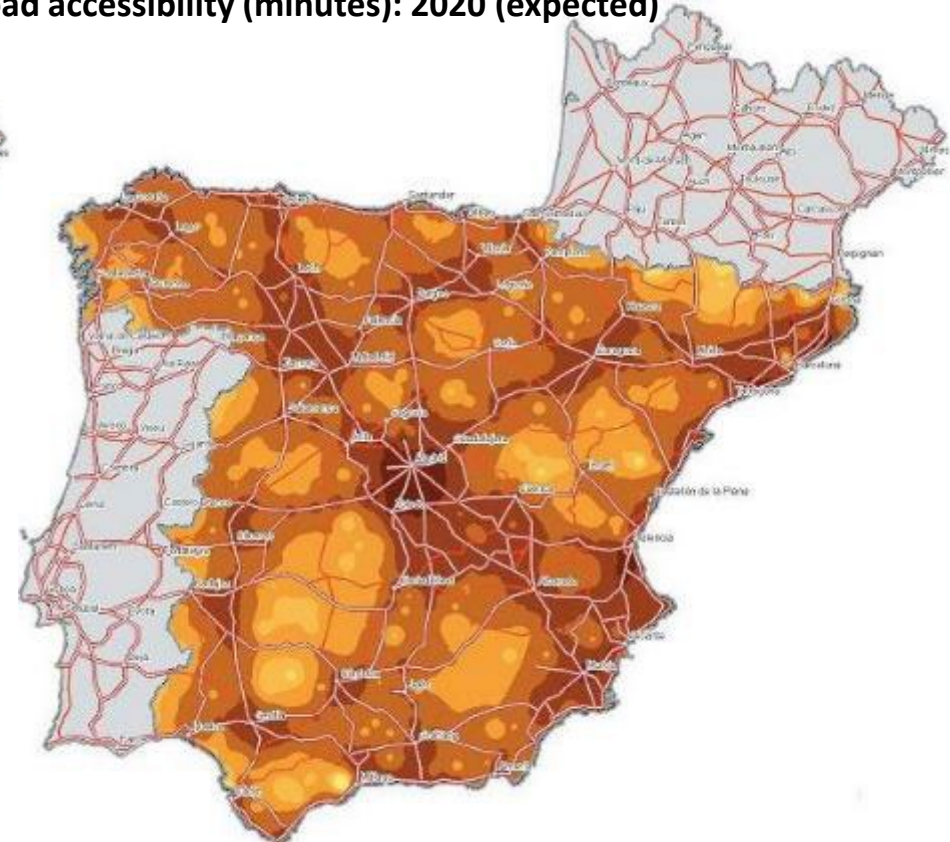
Impacte sobre l'economia

Literatura relativa al paper de les infraestructures de transport sobre la localització d'activitat econòmica

Road accessibility (minutes): 2003

Road accessibility (minutes): 2020 (expected)

Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

Literatura relativa al paper de les infraestructures de transport sobre la localització d'activitat econòmica

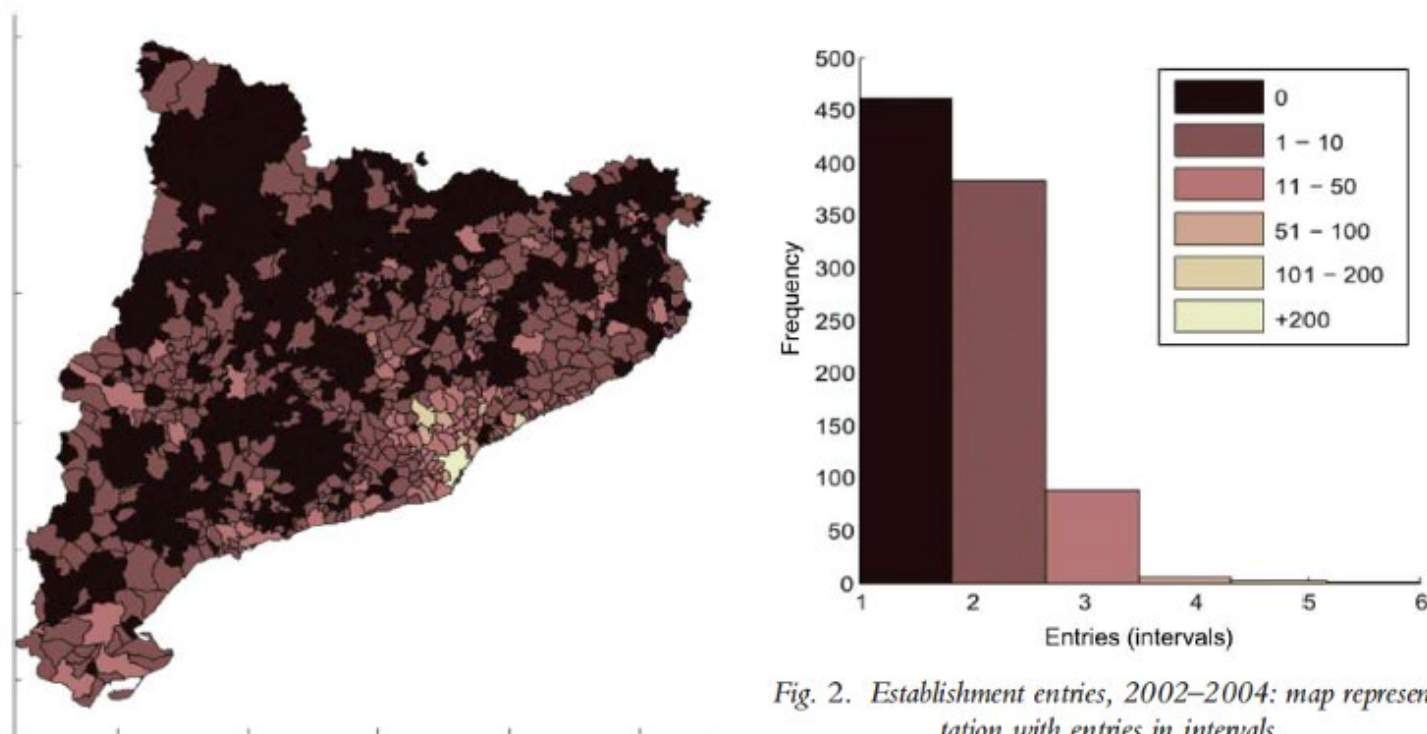
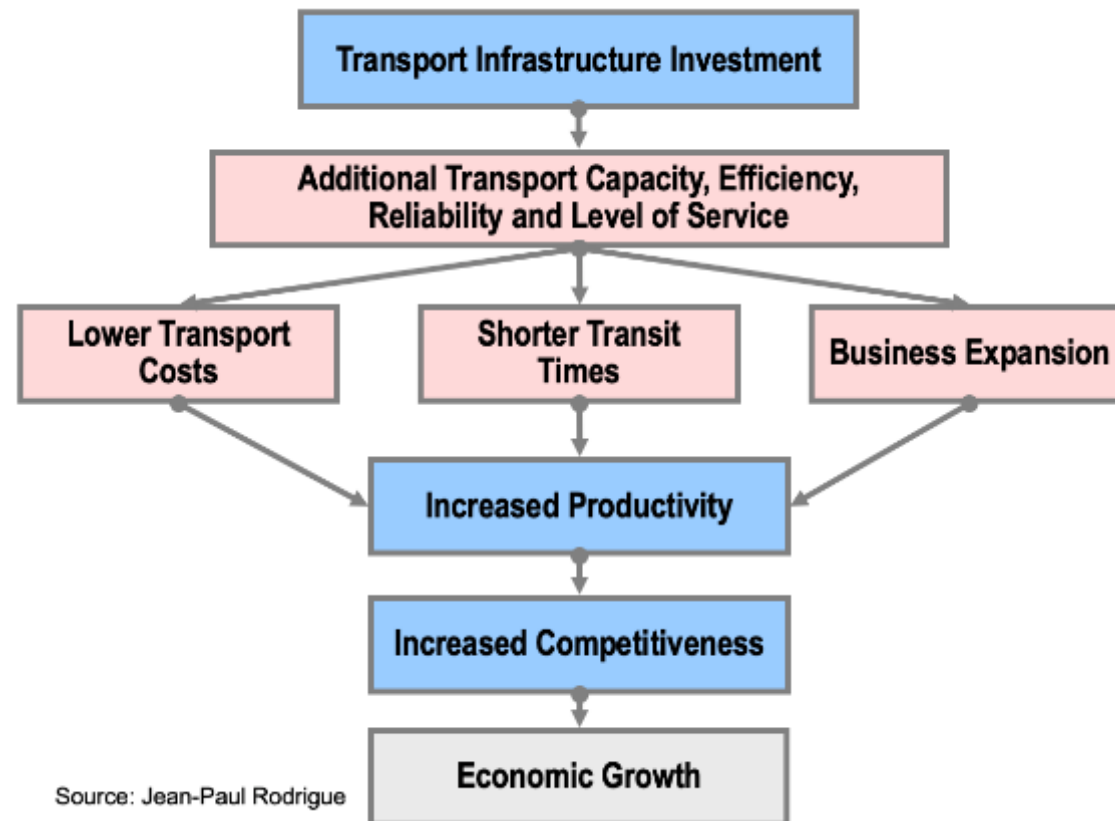

Fig. 2. Establishment entries, 2002–2004: map representation with entries in intervals

Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

Literatura relativa al paper de les infraestructures de transport sobre la productivitat

Utilització de recursos absents

Impacte sobre l'economia

Literatura relativa al paper de les infraestructures de transport sobre la productivitat

Referències: Graham (2007), Venables (2007), Le Néchet et al. (2012), Martín-Barroso et al. (2015)...

Average TFP by municipality

Conclusions

El volum d'actuacions de l'Estat a Catalunya no es corresponen amb el seu pes econòmic.

Aquesta manca de dotació es produeix de manera continuada i és independent de la composició del govern de l'Estat.

La infradotació a Catalunya té uns efectes constrenyedors de la competitivitat, el creixement i l'atracció de nova activitat econòmica.

Deute Històric de l'Estat amb Catalunya: una visió global

Josep-Maria Arauzo-Carod josepmaria.arauzo@urv.cat
Universitat Rovira i Virgili (ECO-SOS) [@jmarauzo](https://twitter.com/jmarauzo) [@IND_LOC](https://twitter.com/IND_LOC)

